

דצמבר 2018

TAUBER FAMILY
FOUNDATION

תחום גיל רך קריית מלאכי

כללי:

מטרתו של מסמך זה הוא להניח המלצה למדיניות של הרשות המקומית והשותפים בתחום הגיל הרך בקריית מלאכי לאור האתגרים בתחום זה והתוצאות העתידיות הצפויות.

רקע:

מוחו של האדם מתפתח בעיקר ב1000 הימים הראשונים לחייו.

לפי מחקרים אחרונים, לצורך התפתחות זו תלוי המוח באינטראקציות המתקיימות בין התינוק למבוגרים המשמעותיים בחייו. התפתחות המוח בילדות המוקדמת היא פלסטית ומושפעת רבות מהסביבה. הספרות המחקרית מצביעה גם על כך, שהשקעה בהבטחת תנאי גדילה והתפתחות מיטביים של פעוטות (בגיל לידה עד גיל שלוש) מונעת סיכון ועיכובים התפתחותיים ותורמת למימוש הפוטנציאל של הפרט. לכן בניית שירותים איכותיים לגיל הרך מהווה הזדמנות להשפיע על מיצוי הפוטנציאל האישי של הפרט ועל המוביליות החברתית. לפי משוואת הקמן השקעה של 1\$ בגיל הרך חוסכת למדינה, לקהילה ולפרט עד 7\$ בגיל הבגרות. החזר השקעה לשנה הוא 13%, כולל היבטים כמו: בריאות, יכולת השתכרות, מניעת פשע.

אתגרי הגיל הרך בקריית מלאכי:

האתגרים העומדים בפני מערכת הגיל הרך בקריית מלאכי נובעים ישירות מהמצב הסוציאקונומי של העיר, הממוקמת באשכול סוציאקונומי 3. מגיוון האוכלוסייה, מהיותה פריפריה בתודעה החברתית ובשירותים החברתיים וממאפיינים רחבים יותר של מערכת הגיל הרך בישראל כולה. מנתונים שבידינו עולה כי בגיל הינקות ילדים רבים צוברים פערים התפתחותיים. חלק גדול מהילדים מגיעים לגני הילדים בגיל 3 לאחר שכבר צברו פערים התפתחותיים הנובעים מחסך סביבתי ומסגרות שלא מספקות גירוי התפתחותי מספק. פער נוסף הנובע מאופייה הייחודי של אוכלוסיית קריית מלאכי נוגע למוכנות ובשלות חלק מההורים לקבל סיוע וטיפול עבור ילדיהם. המציאות מראה כי לעיתים דווקא הילדים הזקוקים לאחר האבחון לטיפול מהיר ומשמעותי להמשך חייהם הבוגרים, יתמהמהו בקבלתו עקב היסוס של ההורים ועיסוקם בהישרדות היומיומית.

בקריית מלאכי יש כ-1,600 פעוטות בגילאי לידה-3 מתוכם נמצאים כ-30% במסגרות מפקחות: 8 מעונות ו-25 משפחתונים (מתוכם מעון אחר רב תכליתי ומעון שיקומי)

לפני כשנתיים החליטה הרשות המקומית להתמקד ביצירת מערך שירותים כולל בגיל הרך. מתוך כך נעשה תהליך של קביעת יעדים והקצעת משאבים בפורום גיל רך ובמינהלת היישובית. נבנתה תוכנית אב לתכלול כל תחום הגיל הרך בשיתוף כל חברי הועדה המקצועית לגיל הרך. תוכני זו לוקחת בחשבון את התרחבות האוכלוסייה בקריית מלאכי, את השותפות עם המינהלת ואת כנסתו של מיזם הינקות.

אבני דרך מרכזיות בגיל הרך ברשות:

- מינוי מנהלת גיל רך יישובית
- מנהלת יישובית למוביליות חברתית בהתמקדות בתחום הגיל הרך. המנהלת הציבה שני יעדים בגיל הרך – התפתחות תקינה בגילאי לידה עד 3 וחיזוק השפה והאוריינות בגני הילדים.
- מרכז הגיל הרך בעיר מהווה מוקד להפעלת התכניות והטיפוליים ההתפתחותיים בגיל הרך ועובד באופן הדוק תחת היעדים של המחלקה לגיל הרך.
- וועדת גיל רך פעילה שמשתתפים בה כל הגורמים המתערבים בגיל הרך בעיר, כולל יועצות הגנים ופיקוח משרד החינוך.
- בהובלת המחלקה לגיל הרך, הוקם מערך לתמיכה רגשית ולאקלים חינוכי מיטבי בגני הילדים בהפעלת היועצות החינוכיות, מנתחת התנהגות ותכנית מעג"ן.
- המחלקה לגיל הרך פיתחה מודל ייחודי לטיפול פרטני ודיאדי בהורים וילדיהם שנקרא **לגדול יחד** – התכנית פועלת בהצלחה ומעניקה ייעוץ תמיכה וטיפול להורים וילדים בגילאי לידה עד שש.
- בחודש האחרון נאספו נתוני הגנים הפרטיים ומנהלות הגנים הפרטיים הוזמנו לכנס של המחלקה לגיל הרך בו הוצגו בפניהם השירותים הניתנים ביישוב לגיל הרך והן הוזמנו לקשר רציף עם המחלקה.
- מנהלת המחלקה לגיל הרך כתבה תכנית אב לניהול הגיל הרך בגילאי לידה עד שש.
- יש צורך בהגברת שיתוף הפעולה עם הרווחה שפ"ח וטיפות החלב.
- יש צורך בהתאמה והנגשה תרבותית בהתאמה לאוכלוסייה המגוונת.
- מיזם הינקות, שהתחיל לפעול בעיר לפני כשנה, מהווה פלטפורמה חשובה להסתכלות כוללת ולקידום הגיל הרך על כל מרכיביו.

ועדת גיל רך יישובית מרכזת ומובילה מתוך שותפות של כל הגורמים בעיר את המדיניות והעשייה בגיל הרך בקריית מלאכי. מנהלת הגנים בעיר נקבעה כמנהלת כל תחום הגיל הרך הכולל: עבודה עם המרכז לגיל הרך, המעונות, המשפחתונים וההורים. לכל שותף ישנו תפקיד משמעותי בבניית התשתית המקומית לטובת תכלול נכון ומקצועי ולטווח הרחוק.

מפת שירותים

המרכז לגיל הרך – מהווה מוקד להפעלת התכניות והטיפוליים ההתפתחותיים בגיל הרך בעיר, ועובד באופן הדוק תחת היעדים של המחלקה לגיל הרך. המג"ר פועל במודל הבין משרדי. את המג"ר מפעילה עמותת יחדיו.

היחידה ההתפתחותית במג"ר, העניקה 300 טיפולים בשנה, כאשר עבדה במצבת כ"א מלאה. הפעלת היחידה מבוססת על כספים המגיעים מקופות החולים אשר אינם מכסים את עלויות הטיפול. לאור זאת נכנס המג"ר לגרעון תקציבי.

בנוסף ליחידה ההתפתחותית, מופעלות במ"גר התוכניות: מעג"ן קשת, ראשית, יחידה התפתחותית והעשרה למשפחות.

הגרעון התקציבי שנגרם עקב הפער בין הכספים המגיעים מקופות החולים לבין ההפעלה בפועל של היחידה ההתפתחותית גרם לצמצום בכ"א הטיפולי. מחסור זה פגע באופן ישיר במצבת כוח האדם ביחידה ההתפתחותית ומתוך כך בהורדה של מספר הטיפולים והן בהפעלת התוכניות של 360.

תוכנית 360- תוכנית לילדים נוער וסיכון בכספי התכנית מופעלות 5 תכניות לגיל הרך דרך המג"ר. התוכניות- ראשית, יחידה התפתחותית, העשרה למשפחות ומעגן קשת. התוכניות הינם טיפוליות, פרא רפואיות, הנחייה והדרכה, איתור ומניעה. **סה"כ ההשקעה של התוכנית 900 אלף ₪**

מינהלת יישובית (קרן רש"י-טאובר וגזית גלוב)- במינהלת הוחלט להשקיע בשני יעדים, הראשון בניית תשתית להתפתחות תקינה של ילדים מלידה ועד גיל 3 והשני קידום נושא האוריינות בדגש על גילאי 3-6. המינהלת משקיעה בקידום נושא השפה והאוריינות 225 אלף ₪ בהעסקת רכזת לנושא, הכשרות, ותוכנית התערבות בגנים. בנוסף משקיעה עוד 80 אלף ₪ בתמיכה במנהלת גנים ו-15 אלף ₪ בקשר עם מסגרות פרטיות. **סה"כ השקעה של המינהלת היישובית של 370 אלף ₪**

מיזם הינקות- 'מיזם הינקות' הוקם בשיתוף אגף בכיר למעונות יום ומשפחתונים במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, קרן רש"י וארגון ג'וינט-אשלים, במטרה לקדם מערך שירותים להתפתחות מיטבית בגיל הרך, במסגרתו מיושמת תפיסה חדשנית ומערכתית של מענה לצרכי התינוקות והפעוטות ברשות, תוך שאיפה לאופטימיזציה של המשאבים והשירותים הניתנים לתינוקות והפעוטות והוריהם.

המיזם מתמקד בארבע זירות פעולה: רשות וניהול הגיל הרך, הורים, מסגרות ואנשי מקצוע בכלל השירותים. **סה"כ השקעה של המיזם כ- 1,000,000 ₪ לשנה, לאורך 3 שנים.**

יעדים שטרם מומשו:

- למרות הצבת הגיל הרך כיעד מרכזי על ידי הרשות על כל מרכיביה (מועצת העיר, המינהלת היישובית והועדה לגיל הרך), ההשקעה הכספית שנעשתה על ידה הינה מצומצמת ביותר.
1. ניהול תחום הגיל הרך: לאור הרחבת האחריות של מנהלת הקדם יסודי לכלל הגיל הרך, יש לעבות ולבנות מערך שלם אשר יהיה אחראי על כלל הגיל הרך ביישוב. במערך זה יהיו: מנהלת תחום גיל רך, מנהלת גנים, מומחית תחום ינקות ומזכירה.
 2. המרכז לגיל הרך: עיריית קריית מלאכי לא השקיעה עד כה במג"ר, מעבר לכספים של התוכנית הלאומית 360. בעקבות כך נוצר גרעון מצטבר של המג"ר. ביחידה ההתפתחותית נאלצו לצמצם בכ"א טפולי. צמצום זה יצר וזמני המתנה מרובים שהובילו לאי קבלת טיפולים התפתחותיים. בנוסף, בעקבות תהליכי איתור מוצלחים

3. שנעשו קיימת אינפלציה באיתור מוקדם אולם המג"ר אינו מסוגל להעניק את הטיפולים הנדרשים.

הבעיה המרכזית כיום היא מחסור חמור בשירותים התפתחותיים בשלבים מוקדמים וקריטיים בהתפתחות הילד, אשר יובילו לנזק גדול יותר בעתיד שבהכרח יהיו לו משמעות כלכלית.

ההשלכות:

בהיעדר מענים התפתחותיים מונגשים לגיל הרך בקרית מלאכי תמונת המצב ההתפתחותית תהפוך חמורה עוד יותר ותגרום לילדים רבים להיכנס למעגל החינוך המיוחד ולצאת למסגרות חוץ ביתיות אשר עלותם לעיר גבוהה במיוחד.

נכון להיום, להורים בקרית מלאכי, לאחר איתור פער התפתחותי כזה או אחר אצל ילדם, לוקח בממוצע 8 חודשים להתחיל תהליך של הפנייה לגורם מטפל, זאת מטעמים שהוזכרו לעיל. מרגע הפנייה של ההורים יעכבו תהליכים בירוקרטים את קבלת הטיפול בעוד כשנה. כלומר **ממוצע של 17 חודשים** מרגע האיתור ועד קבלת טיפול פרא רפואי לילד!

במצב בו שירותים אלה לא יונגשו ע"י הרשות, ישנה סבירות גבוהה כי הילדים יגיעו לטיפול בשלבים מאוחרים עוד יותר, או גרוע מכך שהורים רבים יאלצו לוותר על הענקת טיפול בשל המרחק והמאמץ הרב הנדרש מהם לשם כך.

נכון להיום אחוז החינוך המיוחד בקרית מלאכי עומד על 6.4%. זהו אחוז כפול מהממוצע הארצי שעומד על 3.8%. מצב זה דורש הוצאת ילדים למסגרות חינוך מיוחד ועולה לרשות המקומית 15 מיליון ₪ בשנה. כבר היום, משפחות רבות מוציאות את ילדיהם לפנימיות בעלות של 8 מיליון ₪ בשנה למחלקת הרווחה ברשות.

המלצות:

1. העיר לוקחת אחריות מלאה על נושא הגיל הרך בראייה עתידית מושכלת ומתוכננת המאפשרת תנאים לצמצום פערים התפתחותיים בקרב ילדים.
2. מערך הגיל הרך: על הרשות למנות הן מנהלת למערך הגיל הרך והן מנהלת לגנים.
3. העברת תקציב רשותי של 250 אלף ₪ המיועד למשרה וחצי של קלינאית תקשורת ביחידה ההתפתחותית.

רשמו: שולמית הדר, סיון שפר, שלומית עלון ונגה יוגב.